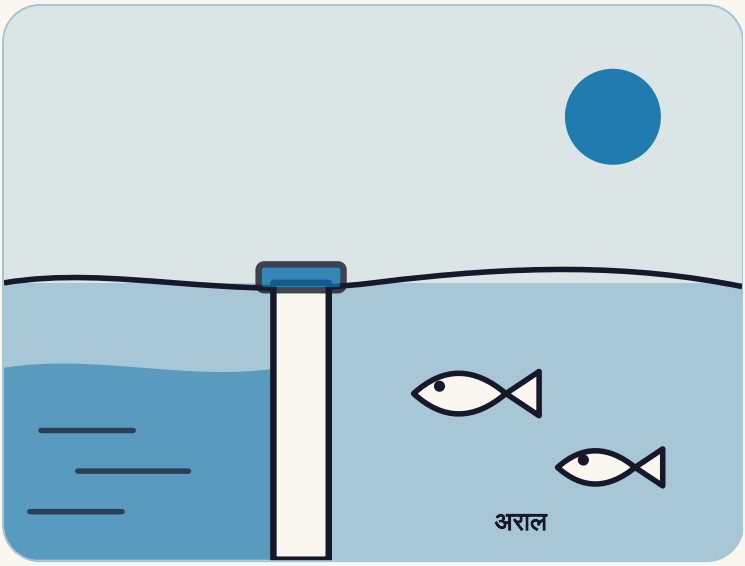

कझाकस्तान

समुद्र जो परत आला

कझाकस्तानने मरणाऱ्या समुद्राचा अर्धा भाग वाचवण्यासाठी धरण बांधले. मासे परतले, आणि मच्छीमार कुटुंबेही.

कुठे अरालस्क

कोण अरालस्कची मच्छीमार कुटुंबे, आणि ते अभियंते ज्यांनी उत्तर अराल समुद्र वाचवण्यासाठी कोकराल धरण बांधले

केव्हा 1987 ते 2025

4 मिनिटांचे वाचन

प्रकरण पांहेलं

गोष्ट

मध्य आशियातील अराल समुद्र एकेकाळी जगातील चौथे सर्वात मोठे सरोवर होते. 1950 च्या दशकापासून सोव्हिएत नियोजकांनी त्याच्या दोन नद्यांचे पाणी कापसाच्या शेतांकडे वळवले. समुद्र आक्रसला आणि खारट झाला. मासे मेले. 1987 पर्यंत व्यावसायिक मासेमारी थांबली होती.

किनारा अरालस्क बंदर-शहरापासून खूप दूर गेला. अनेक लोक निघून गेले. जे राहिले त्यांनी कठोर हवामान आणि खराब आरोग्याचा सामना केला.

> लोकांनी समुद्र उद्ध्वस्त केला आणि मग निसर्गाने लोकांचा बदला घेतला.
>
> मादी झासेकेनोव, अरालस्क प्रादेशिक संग्रहालयाचे संचालक, National Geographic ने उद्धृत केलेले

समुद्राच्या आडवी भिंत

संपूर्ण समुद्र वाचवण्यासाठी पुरेसे पाणी नव्हते. कझाकस्तानने उत्तरेकडचा भाग वाचवायचे ठरवले, ज्याला उत्तर अराल म्हणतात. 1992 आणि 1998 मध्ये, समुद्राच्या एका अरुंद पट्ट्यावर स्थानिक वाळूचे बांधलेले धरण दोनदा वाहून गेले.

2005 मध्ये कझाकस्तानने कोकराल नावाचे अधिक मजबूत धरण पूर्ण केले, जे सुमारे 12 किलोमीटर लांब आहे. जागतिक बँकेने सुमारे 86 दशलक्ष डॉलरच्या त्या प्रकल्पाचा बहुतेक खर्च दिला, ज्यात जुन्या बांधांची दुरुस्तीही झाली. अवघ्या सात महिन्यांत पाणी 11 फूट (सुमारे 3 मीटर) वर चढले. तज्ज्ञांना त्यासाठी तीन वर्षे लागतील असे वाटले होते.

1,360

2006 मध्ये पकडलेले मासे, टनांमध्ये

7,106

2016 मध्ये पकडलेले मासे, टनांमध्ये

34

2018 मध्ये तास्तुबेकमधील घरे, 1990 च्या दशकाच्या मध्यातील 9 वरून वाढून

मासे परतले

पाणी कमी खारट झाले. मीठ प्रति लिटर 30 ग्रॅमवरून 8 वर आले. सिर दरिया नदीतून सुमारे 20 प्रकारचे गोड्या पाण्यातील मासे परत आले. अरालस्कमध्ये मासेमारी परत आली.

तास्तुबेक गावातील मच्छीमार किदिरबाई इब्रागिमोव यांना आठवते की लहानपणी तिथे 90 घरे होती. 1990 च्या दशकाच्या मध्यापर्यंत फक्त 9 उरली होती. 2018 मध्ये त्यांनी 34 मोजली. त्यांनी *National Geographic* ला सांगितले की ते आपल्या मुलासाठी नवे घर बांधतील, जो मासेमारी सुरू ठेवेल.

एक नाजूक पुनरागमन

पुनरागमन अजून सुरक्षित नाही. *Global Voices* च्या अहवालानुसार 2025 मध्ये वार्षिक पकड 7.8 वरून घटून 3.9 हजार टन झाली. *National Geographic* ने प्रजननाच्या हंगामात बेकायदा मासेमारीची नोंद केली. आणि ज्या धरणाने उत्तर वाचवले, त्याने मोठ्या दक्षिणेकडील समुद्राला ते पाणी मिळू दिले नाही, असे *Wikipedia* सांगते.

केव्हा काय घडलं

- **1987** समुद्रात व्यावसायिक मासेमारी थांबते.
- **1992** समुद्राच्या आडवे वाळूचे एक धरण वाहून जाते. 1998 मध्ये पुन्हा तसेच होते.
- **2005** कोकराल धरण पूर्ण होते.
- **2016** पकड 7,106 टनांपर्यंत पोहोचते.
- **2025** Global Voices च्या अहवालानुसार पकड घटून 3.9 हजार टन होते.

प्रकरण दुसरे

ही गोष्ट खास का आहे

त्याने संपूर्ण समुद्र वाचवला नाही. जो भाग वाचवता येण्यासारखा होता, तो वाचवला.

जुना अराल समुद्र परत येणार नाही. पण त्याचा एक जिवंत भाग परत आला आहे, आणि कुटुंबे त्यावर अवलंबून आहेत.

आमचं मत

जेव्हा तुम्ही सगळे वाचवू शकत नाही, तेव्हा एक भाग नीट वाचवणेही अनेक आयुष्ये बदलू शकते.

प्रकरण तिसरे

आपण काय शिकू शकतो

1. ### जो भाग वाचवू शकता तो वाचवा

   संपूर्ण समुद्रासाठी पाणी नव्हते, म्हणून कझाकस्तानने उत्तर निवडले.

   हे करून पाहा: समस्या खूप मोठी असली, तर असा एक भाग निवडा जो तुम्ही सुधारू शकता, आणि तिथून सुरुवात करा.

2 पहिल्या अपयशी प्रयत्नातून शिका

1992 आणि 1998 मध्ये वाळूची धरणे वाहून गेली. 2005 चे धरण अधिक मजबूत आणि नीट पैसे लावून बांधले गेले.

हे करून पाहा: एखादी योजना अपयशी ठरली, तर विचारा काय कमी पडले, जसे पैसा, मजबुती किंवा वेळ. आधी तेच दुरुस्त करा.

3 पुनरागमनाच्या लहान खुणांकडे लक्ष ठेवा

तास्तुबेकमध्ये घरे 9 वरून 34 झाली.

हे करून पाहा: प्रगती दाखवणारी एक लहान संख्या निवडा. ती दरवर्षी लिहून ठेवा.

4 विजयाचे रक्षण करत राहा

2025 मध्ये पकड घटली, आणि बेकायदा मासेमारीची नोंद झाली.

हे करून पाहा: यशानंतर ते वाचवण्यासाठी एक साधा नियम ठरवा. तो दरवर्षी तपासा.

मनात ठेवण्यासारखा एक विचार

तुम्ही नेहमी सगळे वाचवू शकत नाही, पण काहीतरी नक्कीच वाचवू शकता.

स्रोत (इंग्रजीत)

National Geographic
Once Written Off for Dead, the Aral Sea Is Now Full of Life (2018)

Global Voices
How Kazakhstan resurrected the North Aral Sea (2026)

Wikipedia
Dike Kokaral

तथ्य-तपासणी टीप: स्रोत मुख्य गोष्टीवर सहमत आहेत आणि आकड्यांत वेगळे आहेत. धरणाची लांबी: Wikipedia 12 किमी सांगते, Global Voices 13 किमी, National Geographic आठ मैल; गोष्ट सुमारे 12 किलोमीटर सांगते. पूर्ण होणे: 2005 चा उन्हाळा (National Geographic), ऑगस्ट 2005 (Wikipedia). जागतिक बँकेने सुमारे 86 दशलक्ष डॉलरच्या प्रकल्पाचा बहुतेक खर्च दिला, आणि पाणी सात महिन्यांत 11 फूट चढले, तर अपेक्षा तीन वर्षांची होती (National Geographic). समुद्र उत्तर आणि दक्षिण भागांत विभागला जाणे, आणि संपूर्ण समुद्र वाचवण्यासाठी पुरेसे पाणी नसणे, हे Global Voices मधून आहे. वाळूची दोन जुनी धरणे, जी 1992 आणि 1998 मध्ये वाहून गेली, Wikipedia मधून आहेत. मासेमारी: 1987 पर्यंत व्यावसायिक पकड शून्यावर आली, मीठ 30 वरून 8 ग्रॅम प्रति लिटर झाले, पकड 2006 मधील 1,360 टनांवरून 2016 मध्ये 7,106 टन झाली, आणि तास्तुबेक गावात आधी 90 घरे होती, मग 1990 च्या दशकाच्या मध्यात 9, मग 2018 मध्ये 34 (सर्व National Geographic मधून; गोड्या पाण्यातील “जवळपास दोन डझन प्रजाती” परतल्या, ज्याला गोष्ट “सुमारे 20 प्रकार” करते). Global Voices 1960 च्या दशकापूर्वीची सर्वोच्च पकड 80 हजार टन सांगते; National Geographic 1957 मध्ये 48,000 टन सांगते; गोष्ट दोन्हींपैकी कोणतेही घेत नाही. Global Voices सांगते की पकड सर्वोत्तम काळात 8,000 टनांपर्यंत पोहोचली आणि 2025 मध्ये 7.8 वरून घटून 3.9 हजार टन झाली; इतर स्रोत वेगळ्या पद्धतीने मोजू शकतात, आणि आम्ही कोणताही प्राथमिक मत्स्य स्रोत उघडू शकलो नाही. अरालस्कपासून किनारा किती दूर गेला हे स्रोतांमध्ये वेगळे आहे (Wikipedia मध्ये सुमारे 100 किमी, Global Voices मध्ये 40 किमी), म्हणून गोष्ट कोणतीही संख्या देत नाही. 2025 मधील पाण्याच्या आकारमानाचे आकडे आणि धरणाचा नियोजित दुसरा टप्पा Global Voices मध्ये आहेत आणि येथे वापरलेले नाहीत. उद्धृत वाक्य मादी झासेकेनोव यांचे आहे, जसे National Geographic ने छापले. किदिरबाई इब्रागिमोव यांचे शब्द आणि संख्या National Geographic मधून आहेत. धरणाने दक्षिण अरालचे नशीब “ठरवून टाकले” — हे Wikipedia चे शब्द आहेत. जागतिक बँकेचे स्वतःचे पान उघडू शकले नाही. पहिला पिन अरालस्क आणि दुसरा कोकराल धरण दाखवतो. “आमचं मत” असलेल्या ओळी आमचं स्वतःचं विश्लेषण आहे. बाकी सर्व माहिती वरील स्रोतांमधून घेतली आहे.